

EMDR

VOOR PERSOONLIJKHEIDSSTOORNISSEN

www.kennisnetwerkps.nl

“
ZO BEN IK NU
EENMAAL

PS

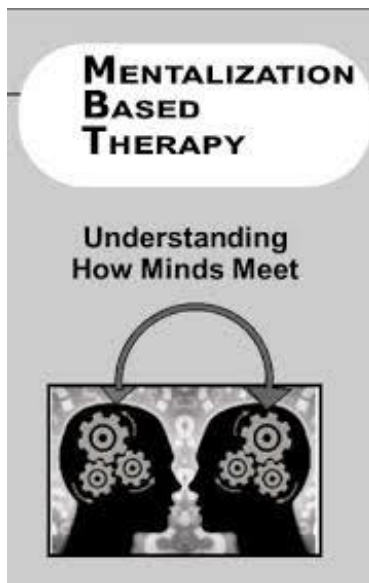
Mortaliteit

Prevalentie

QOL en SES

Lijdensdruk

Helga Aalders &
Marjolijn Hengstmengel (red.)
GIT-PD IN DE PRAKTIJK
Guideline-informed treatment for
personality disorders

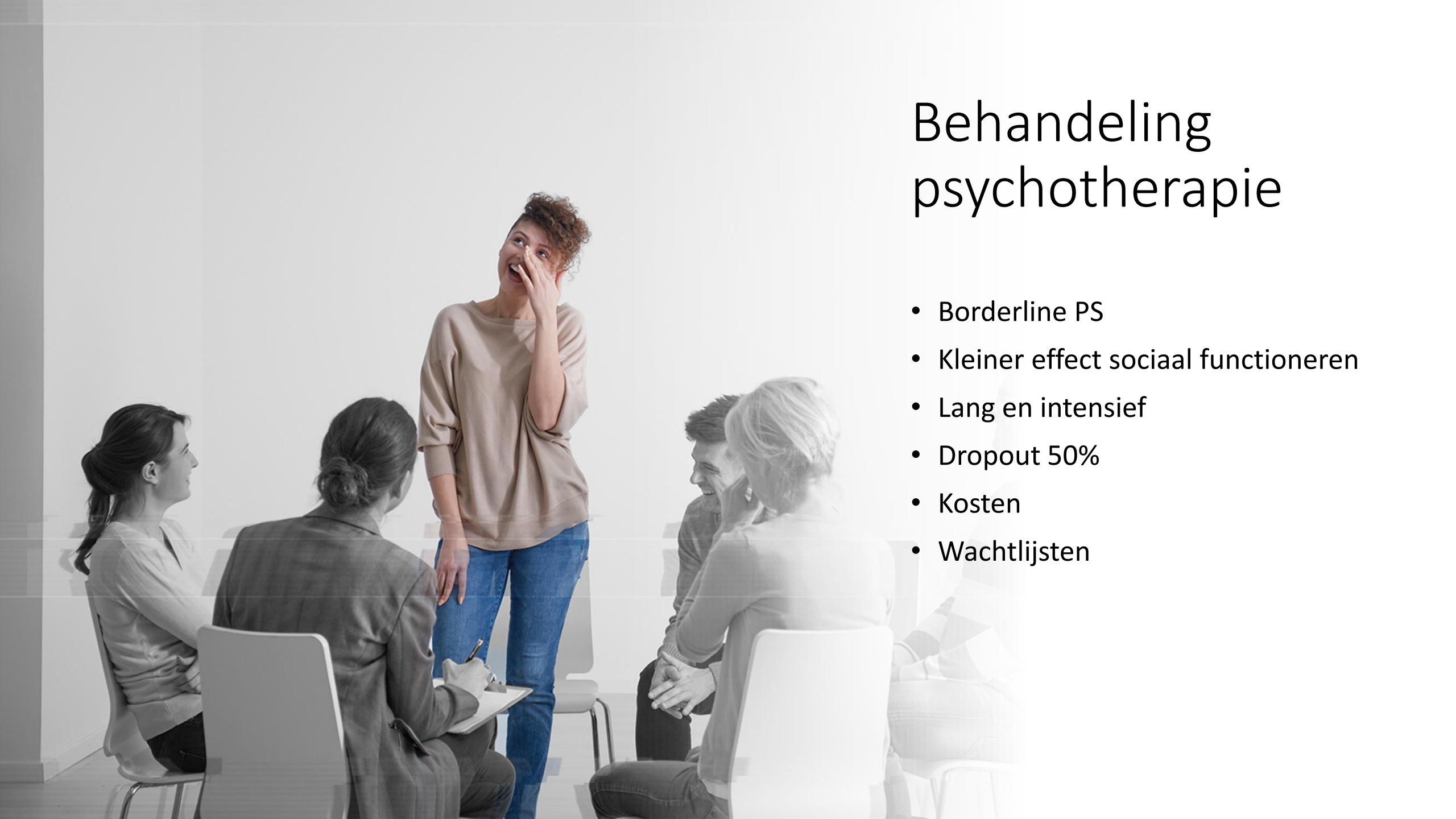

SCHEMA MODES

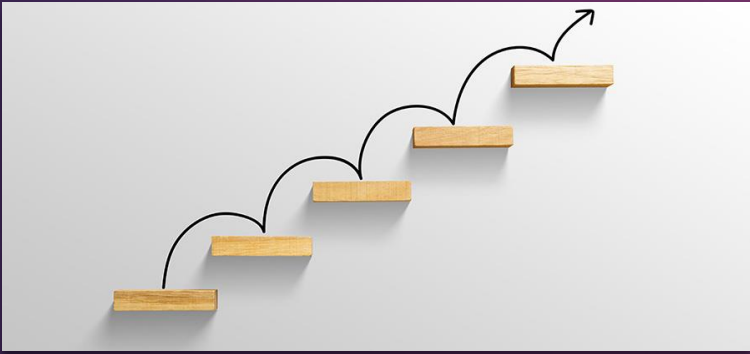
Behandeling psychotherapie

- Borderline PS
- Kleiner effect sociaal functioneren
- Lang en intensief
- Dropout 50%
- Kosten
- Wachtlijsten

< 25% krijgt psychotherapie

50% profiteert niet

Effectievere en kortere
behandelingen
hoognodig

Persoonlijkheidsstoornissen zeer heterogene groep

Traumatische herinneringen

GEMENE DELER

Trauma kindertijd
Voorspeller
Persoonlijkheidsstoornis
Emotioneel misbruik

Ingrijpende en beschadigende
gebeurtenissen

Herinneringen (bijv. over afwijzing)

Negatieve opvattingen
(bijv. het idee niet de moeite waard te zijn)

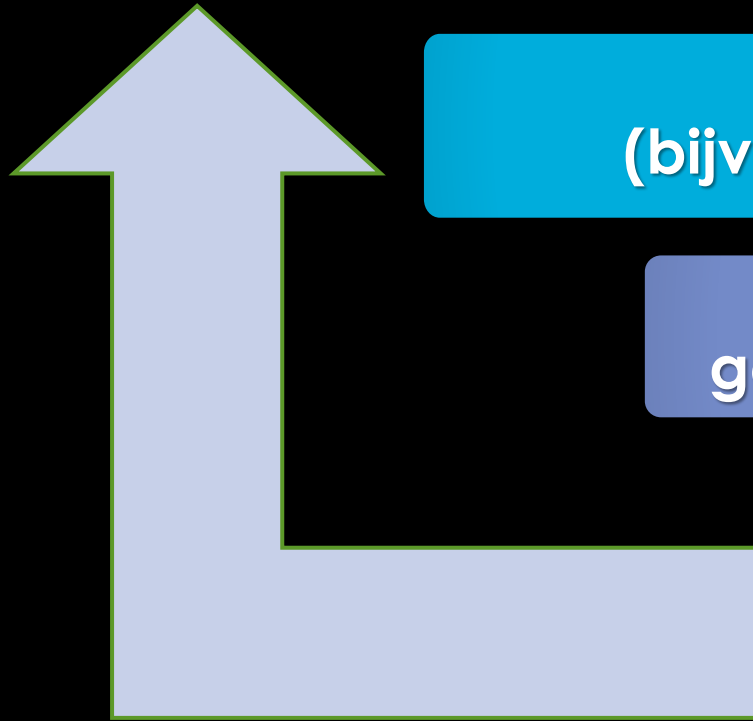
Emotionele reacties en disfunctionele
gedragspatronen (bijv. snel boos reageren)

Negatieve reacties van anderen

Gevolgschade (cognitief, affectief, sociaal)

=> 'Latent
vulnerability'

'Social thinning' <=

Traumagerichte psychotherapie voor PTSS bij persoonlijkheidsstoornissen

Resultaten meta-analyse PT PTSS PS

Slotema et al., 2020

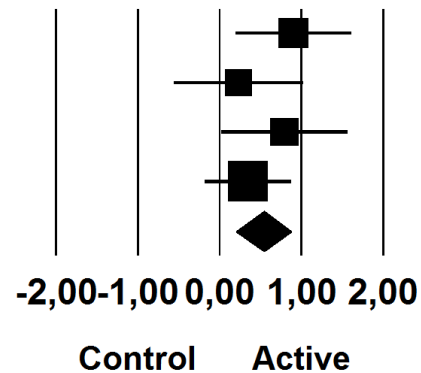
Study name

Hedges's
g

p-Value

Bohus 2013	0,904	0,011
Harned 2014	0,233	0,560
Kredlow 2017 I	0,796	0,042
Kredlow 2017 II	0,350	0,192
	0,539	0,002

Hedges's g
and 95% CI

0,82
FU 3mnd

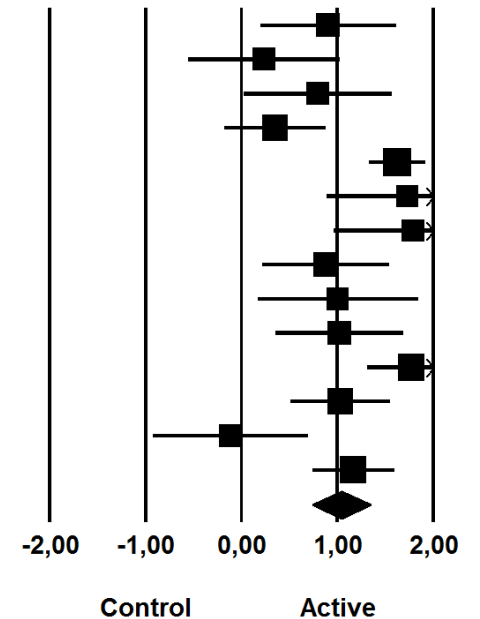
Study name

Hedges's
g

p-Value

Bohus 2013	0,904	0,011
Harned 2014	0,233	0,560
Kredlow 2017 I	0,796	0,042
Kredlow 2017 II	0,350	0,192
Walter 2012	1,622	0,000
Harned 2012	1,730	0,000
Meyers 2017	1,787	0,000
Steuwe 2016	0,878	0,009
Holder 2017	1,003	0,018
Feeny 2002	1,020	0,003
Slotema 2019	1,770	0,000
Steil 2018	1,028	0,000
Pabst 2014	-0,115	0,780
de Jongh 2020	1,165	0,000
	1,038	0,000

Hedges's g and 95% CI

Meta-analyse

Snoek et al., 2021

Verschil PT PTSS met en zonder PS?

- ▶ Geen verschil baseline PTSS ernst
- ▶ Geen verschil aantal dropouts
- ▶ ES PS 1,31 – ES geen PS 1,57

Conclusies

- ▶ Overwegend borderline PS
- ▶ Verschillende soorten traumagerichte psychotherapie effectief
- ▶ Als stand alone / add on combinatie met
- ▶ Traumagerichte psychotherapie is veilig

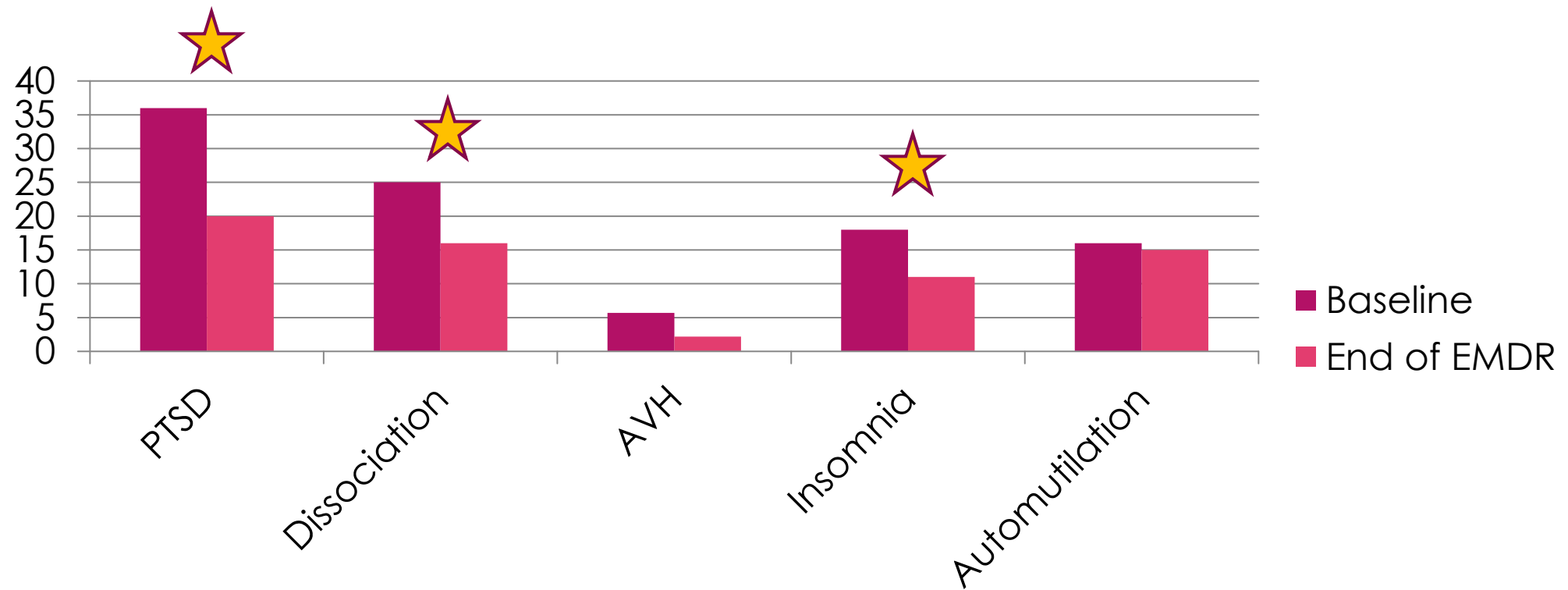
EMDR

- ▶ Haalbaar voor brede doelgroep
- ▶ Kosteneffectiever
- ▶ Meest gegeven klinische praktijk afdelingen
persoonlijkheidsstoornissen

EMDR PTSS BPS = andere PS

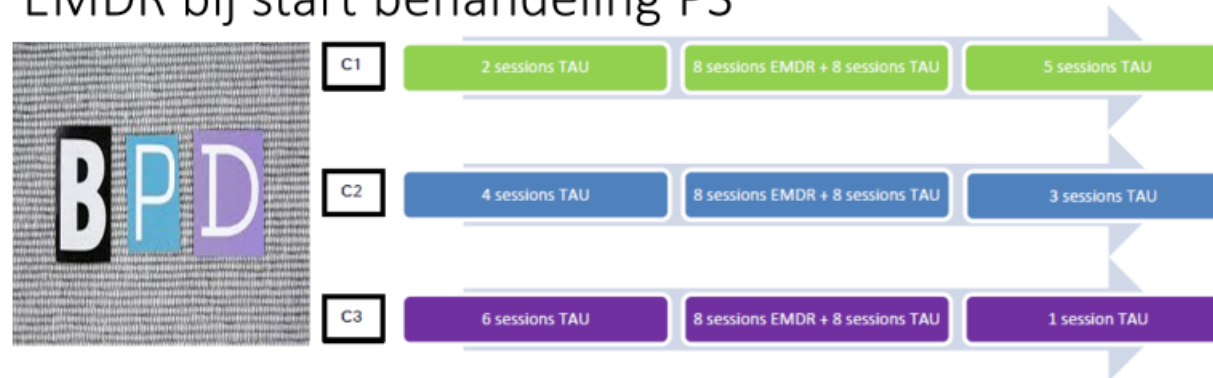
Slotema et al., 2019

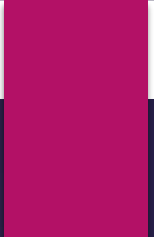

EMDR PTSS bij start behandeling BPS

Wilhelmus et al., 2023

EMDR bij start behandeling PS

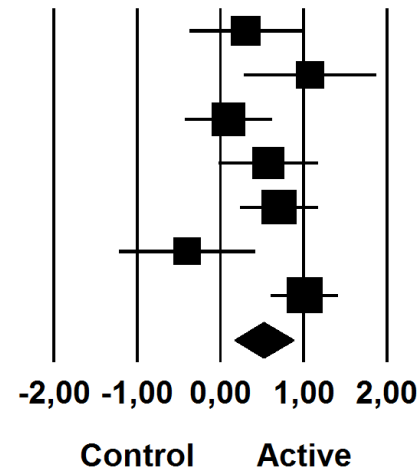
Traumagerichte psychotherapie voor PTSS

Effect op persoonlijkheidsstoornis

Study name

	Hedges's g	p-Value
Bohus 2013	0,305	0,373
Kredlow 2017 I	1,077	0,008
Kredlow 2017 II	0,098	0,712
Steuwe 2016	0,574	0,059
Steil 2018	0,704	0,003
Pabst 2014	-0,403	0,331
de Jongh 2020	1,010	0,000
	0,518	0,004

Hedges's g
and 95% CI

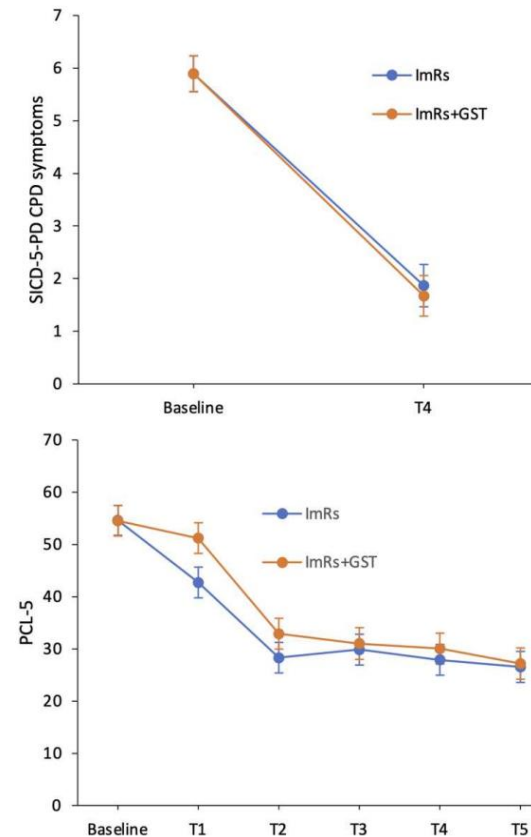
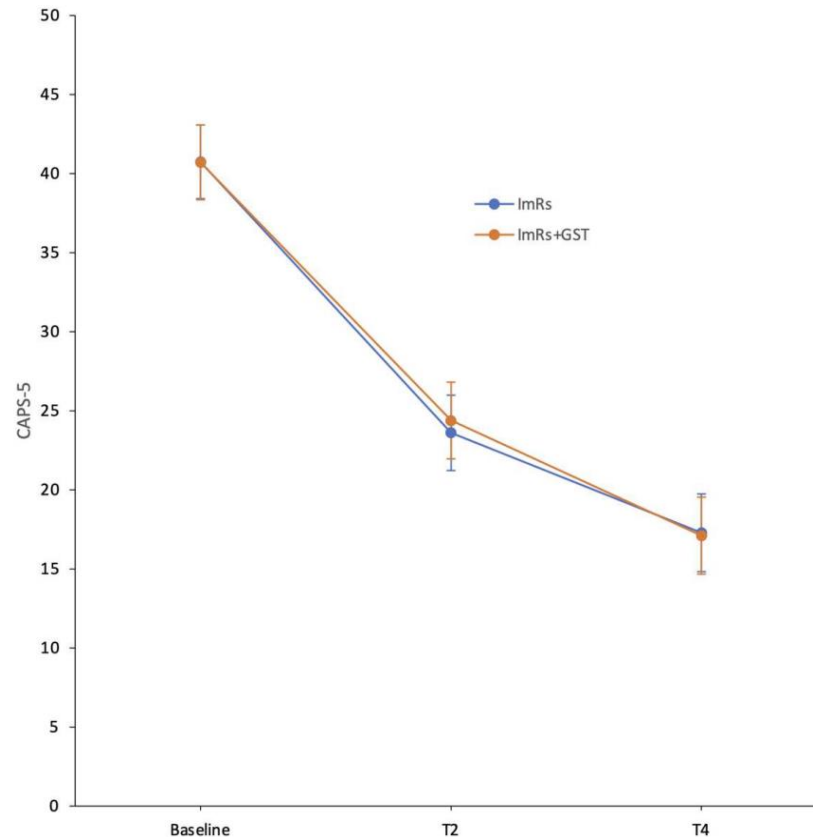

Traumagerichte
psychotherapie
voor PTSS op PS
Slotema et al.,
2020

RCTS 0,43

Imaginaire rescripting met/zonder SGT voor PTSS cluster C PS van den End et al., 2025

EMDR met/zonder DGT voor PTSS borderline PS Snoek et al., 2025

Effect traumagerichte PT voor PTSS op remissie PS

Markowitz et al., 2015

Prolonged exposure
Interpersonal therapy
Relaxation therapy

Chronische PTSS
PS

43% geen PS

De Jongh et al., 2020

EMDR, PE,
Fysieke inspanning
Psychoeducatie

PTSS & BPS

33% geen BPS

Kolfhof et al., 2022*

EMDR, PE,
Fysieke inspanning
Psychoeducatie

PTSS & BPS

73% geen BPS

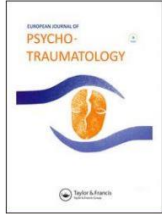
Rationale focus traumatische herinnering zonder PTSS

PTSS PS
onderdiagnostiek
klinische praktijk

A-criterium niet
altijd aanwezig –
PTSS scores hoog

Gevolgen trauma
op andere
gebieden

Traumagerichte
PT PTSS effectief,
kort en veilig

European Journal of Psychotraumatology

ISSN: (Print) (Online) Journal homepage: <https://www.tandfonline.com/loi/zept20>

Eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) in patients with a personality disorder

Laurian Hafkemeijer , Ad de Jongh , Job van der Palen & Annemieke Starrenburg

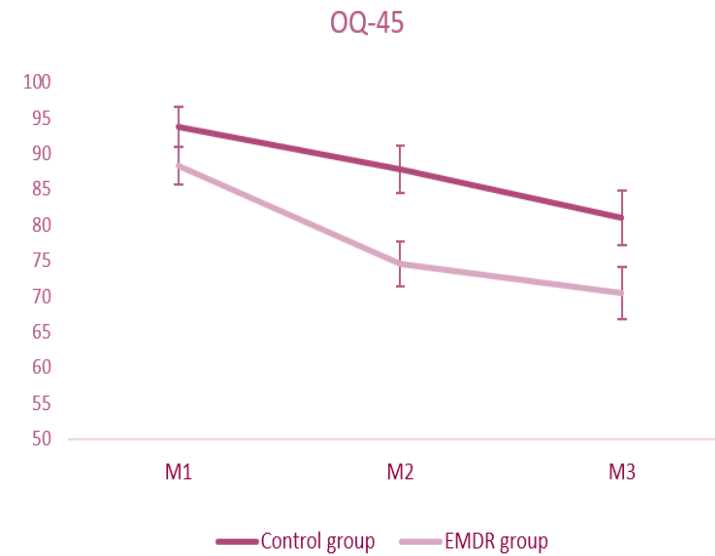
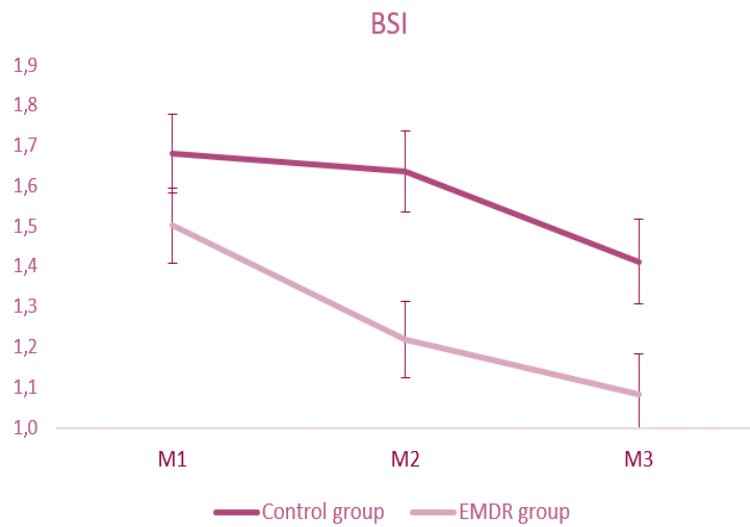

Hafkemeijer

5 SESSIES EMDR
PS ZONDER PTSS

Resultaten EMDR voor PS zonder PTSS

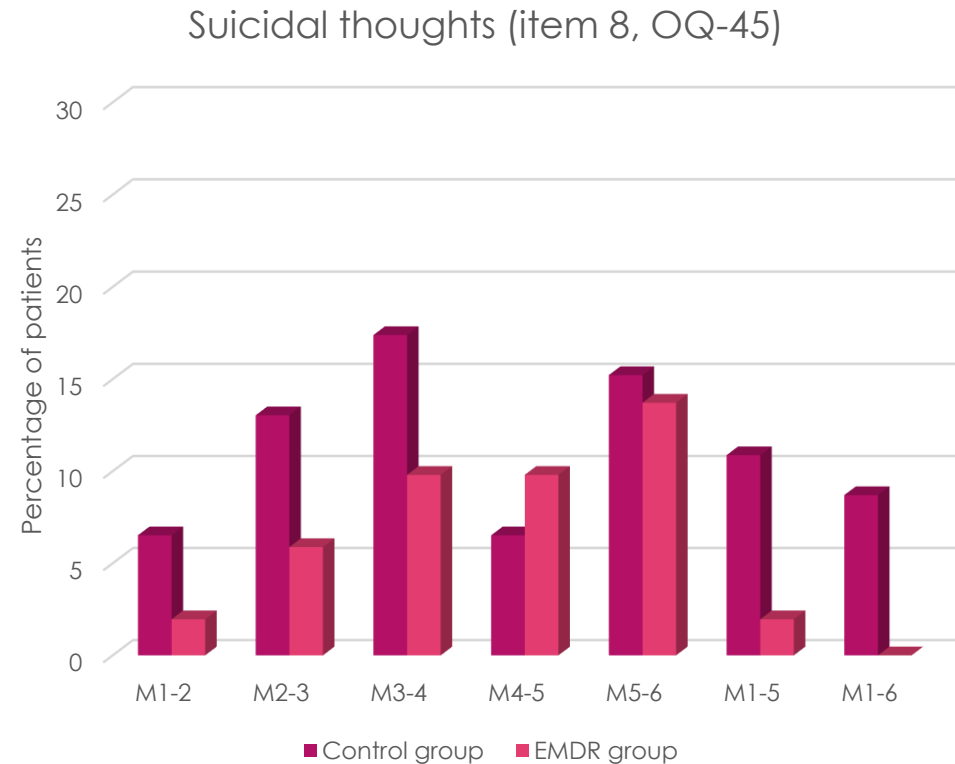
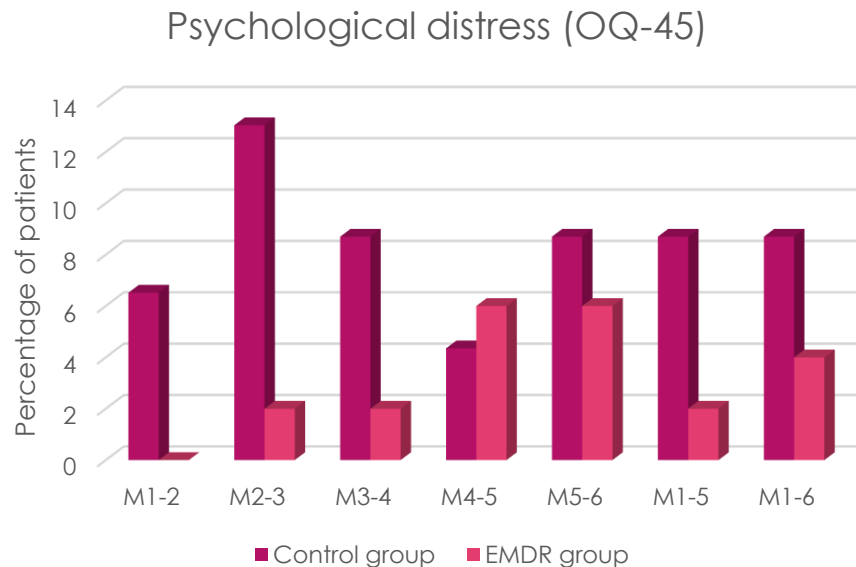
N=97

GAPD

Toename symptomen tijdens EMDR

Hafkemeijer et al., 2024

Hofman et al. *Trials* (2022) 23:196
<https://doi.org/10.1186/s13063-022-06082-6>

Trials

STUDY PROTOCOL

Open Access

Trauma-focused EMDR for Personality disorders among Outpatients (TEMPO): study protocol for a multi-centre, single-blind, randomized controlled trial

Simon Hofman¹ , Laurian Hafkemeijer², Ad de Jongh^{3,4,5,6,7}, Annemieke Starrenburg² and Karin Slotema^{1,8*}

TEMPO

Randomisatie
Inclusie PS

EMDR 10 sessies
in 5 weken

WachtlIJst

3 mnd follow-up

Gesprek (welke)
behandeling
nodig?

6 mnd follow-up

12 mnd follow-up

ggz
delfland

Erasmus
University
Rotterdam

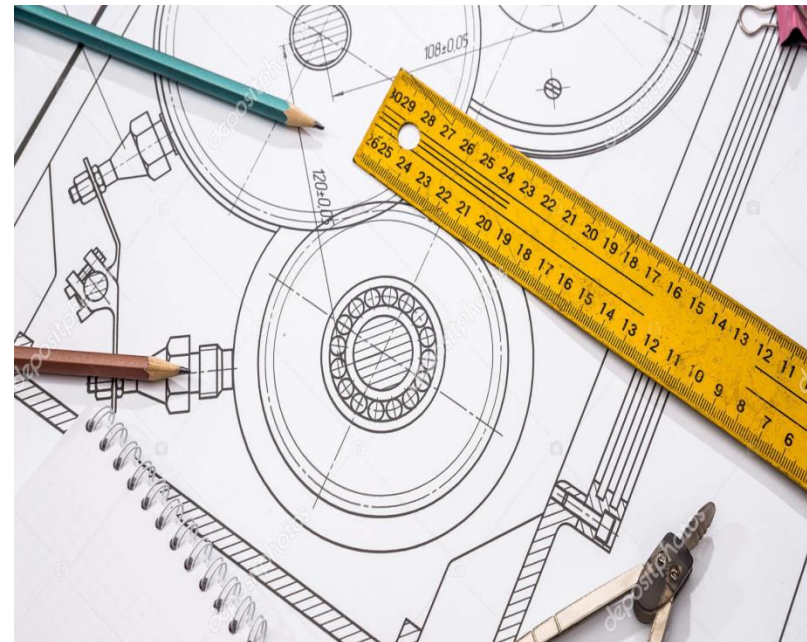
Ernst
persoonlijkheidsstoornis

Ernst PTSS

Ernst problemen
emotieregulatie

Algeheel functioneren

Kwaliteit van leven

PTSS diagnose en trauma kinderleeftijd

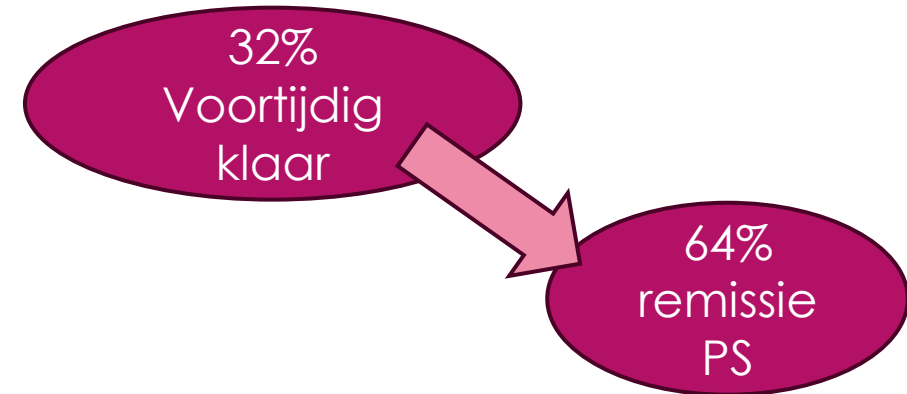
- ▶ PTSS 40%, 64% geen diagnose PTSS, wel criterium B, C, D, E
- ▶ BPS 34%
- ▶ Vermijdende PS 39%

	Totaal	PTSS	geen PTSS
▶ Emotioneel misbruik	86%	40%	60%
▶ Emotionele verwaarlozing	91%	40%	60%
▶ Fysiek misbruik	35%	45%	55%
▶ Fysieke verwaarlozing	59%	42%	58%
▶ Seksueel misbruik	35%	52%	48%

PRELIMINARY

Dropouts en early completers

- ▶ EMDR groep
 - ▶ EMDR n=4
 - ▶ Studie n=10

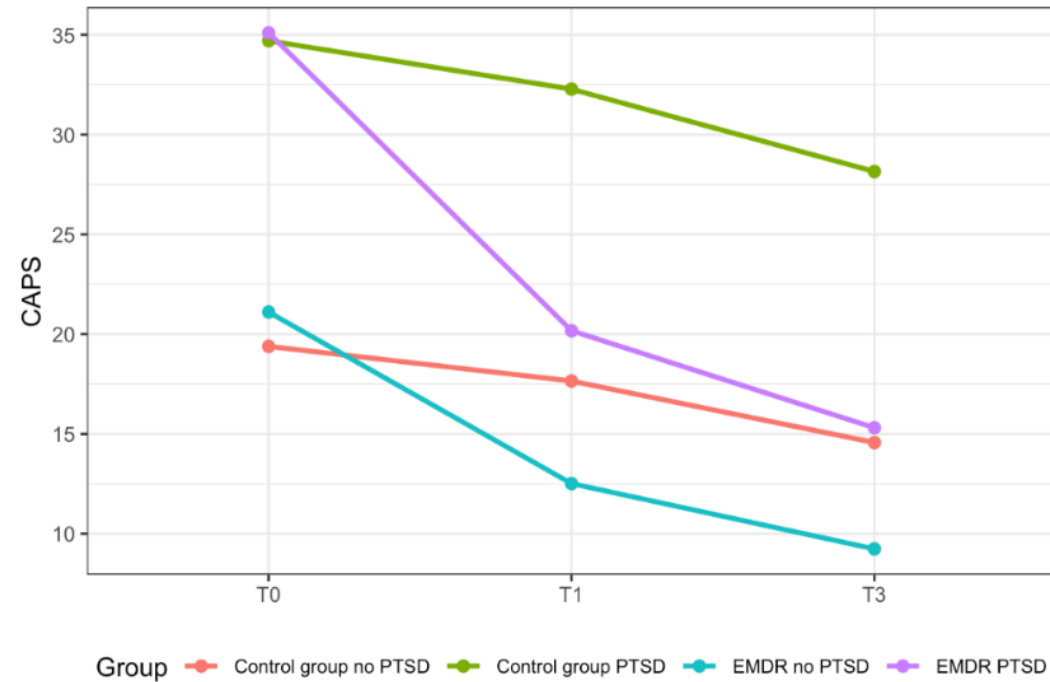
- ▶ Controle groep
 - ▶ Studie n=22, waarvan 11 na randomisatie teleurgesteld vanwege conditie

Effect EMDR op ernst PTSS

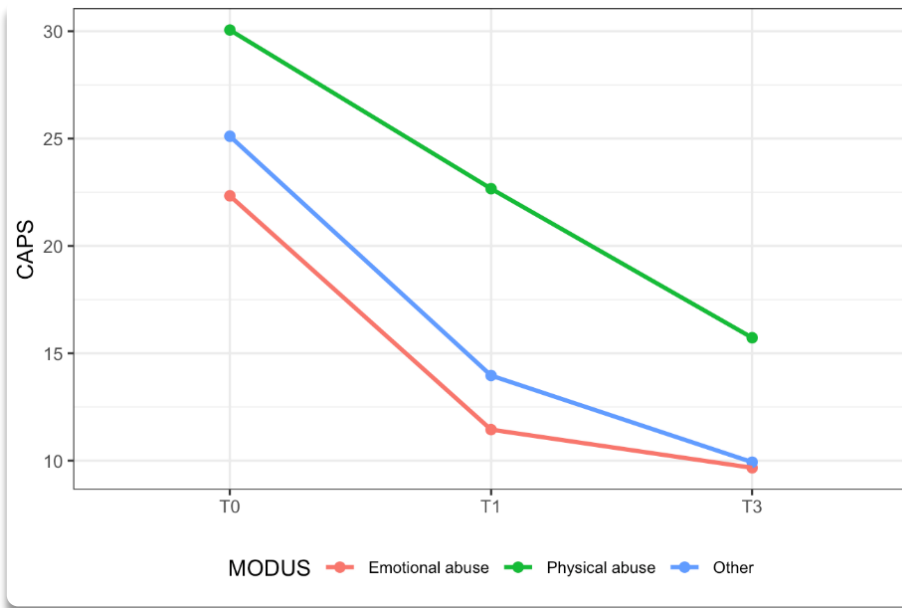
- ▶ PTSS remissie
 - ▶ EMDR 69%
 - ▶ Controle 47%

▶ LMM

	Value	SE	DF	<i>t</i>	<i>p</i>
Group* Post-treatment	-7.65	2.34	226	-3.25	0.001
Group* Follow up	-8.26	2.72	226	-3.02	0.002

Effect EMDR op type index trauma

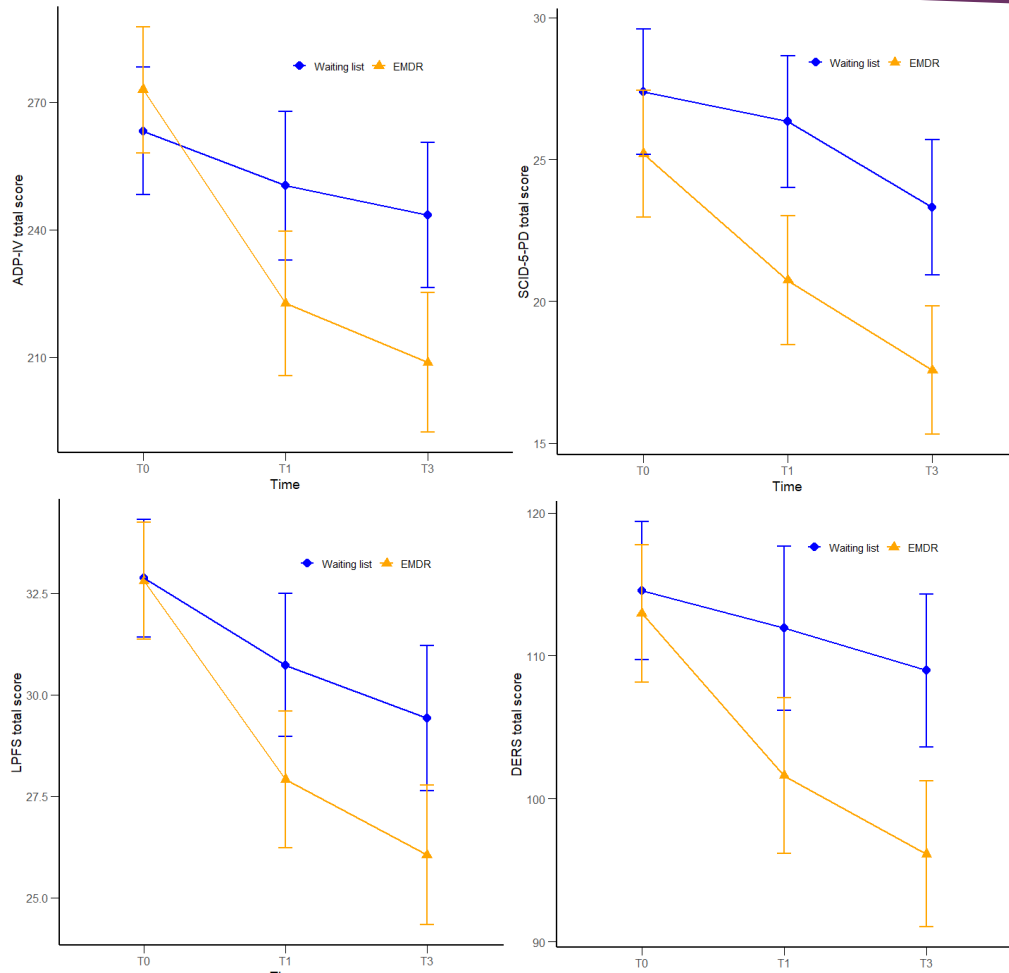
Index trauma

- ▶ Emotioneel geweld 29%
- ▶ Fysiek misbruik 30%
- ▶ Overig 38%

NB seksueel misbruik (n = 3)

Resultaten ernst persoonlijkheidsstoornis

Remissie PS
44%

Outcome	β	t -value	p -value
Primary outcome			
ADP-IV			
T0	9.72	0.91	0.364
T1	-37.38	-4.40	<0.001
T3	-44.35	-4.72	<0.001
Secondary outcomes			
SCID-5-PD			
T0	-2.18	-1.37	0.172
T1	-3.41	-2.76	0.006
T3	-3.57	-2.15	0.033
LPFS			
T0	-0.07	-0.07	0.945
T1	-2.75	-2.64	0.009
T3	-3.30	-2.93	0.004
DERS			
T0	-1.59	-0.46	0.645
T1	-8.74	-2.45	0.015
T3	-11.25	-2.86	0.005

Effect grootte type PS en wel/geen PTSS

		Geen PTSS		Wel PTSS	
	Cohen's d	T0 – T1	T0 – T3	T0 – T1	T0 – T3
ADP-IV	Vermijdende PS	0,85	1,1	0,87	1,3
	Borderline PS	1,1	1,1	0,72	0,83
CAPS	Vermijdende PS	0,64	1,0	0,87	1,3
	Borderline PS	0,72	1,2	1,9	1,8

Remissie PS per type PS en wel/geen PTSS

		Remissie T1	Remissie T3
Borderline PS	Wel PTSS	42%	50%
	Geen PTSS	18%	64%
Vermijdende PS	Wel PTSS	27%	36%
	Geen PTSS	28%	33%

Conclusie: begin met EMDR ongeacht PTSS

Preliminary

- ▶ Afname symptomen PTSS en PS
 - ▶ Remissie PTSS 69% en PS 44%
 - ▶ Early completers
 - ▶ Dropout controle > EMDR
 - ▶ Efficiënt en lage dropout 5%
-
- ▶ Follow-up data
 - ▶ Voorspellende factoren
 - ▶ Kosteneffectiviteit

Parnassia Groep

Erasmus Universiteit Rotterdam

GGZ Delfland

Onderzoekers, gios, aios

Patiënten

EMDR Europe / Foundation, VEN

DANK VOOR UW BIJDRAGE AAN

PERSOONLIJKHEIDSSTOORNISSEN

www.kennisnetwerkps.nl

Kennisnetwerk
Persoonlijkheidsstoornissen

